

بررسی تاثیرات استفاده از فضای مجازی بر روابط دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرستان داراب

احمد علی مروت

مدرس مدعو دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان داراب.

نام نویسنده مسئول:

احمد علی مروت

چکیده

فضای مجازی و جذابیت های فریبنده این فضا، نشانگر اهمیت و جایگاه ویژه آن می باشد. امروزه فضای مجازی جایگاه ویژه ای در ساختار زندگی دانشجویان پیدا کرده است. حضور فضای مجازی به طور کلی ارتباط خانوادگی را دستخوش تغییر نموده است. استفاده از فضای مجازی فعالیتی زمان بر است که مدت تعامل افراد خانواده با یکدیگر را کاهش می دهند. در این میان دانشجویان به واسطه فراغتی که دارند نسبت به سایر افراد جامعه، مدت زمان زیادی را به فضای مجازی اختصاص می دهند.

هدف از این مقاله، بررسی تاثیر فضای مجازی و اینترنت بر روابط اجتماعی دانشجویان در جامعه و دانشگاه بوده است. جامعه آماری این تحقیق کل دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرستان داراب در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ بوده اند که جامعه آماری کل دانشجویان دانشگاه می باشند. این تحقیق به روش پیمایشی و جمع آوری اطلاعات به صورت پرسشنامه بوده است. در این تحقیق تعداد ۱۳۸ نفر براساس فرمول کوکران به عنوان حجم نمونه انتخاب گردیده است و جهت انتخاب نمونه از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای استفاده شده است.

نتایج این تحقیق نشان می دهد که بین میزان استفاده از فضای مجازی و اینترنت بین دو گروه دانشجویان دختر و پسر و فعالیت های روزانه و ارتباطات چهره به چهره و کناره گیری اجتماعی و فعالیت های اوقات فراغت و گریز از مشکلات رابطه وجود دارد.

واژگان کلیدی: اینترنت، فضای مجازی، روابط دانشجویی.

مقدمه

امروزه فضای مجازی بر زندگی روزمره ما تأثیرات فراوانی گذاشته است. رشد شتابان فناوریهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی علاوه بر فراهم آوردن امکانات ارتباطی و دسترسی بشر به اطلاعات در حجمی که قابل مقایسه با هیچ عصری از زندگی بشر نیست، الگوهای ارتباطات فردی، گروهی و جوامع را نیز دچار دگرگونی، تحول و تکامل نموده اند. شکل گیری فضای مجازی در کنار جهان فیزیکی و حضور انبوهی از انسانها در هر دو فضا، انقلابی در فرآیند ارتباطات و فرهنگ بوجود آورده است. ظهور فضای سایبر و امکاناتی که فناوریهای اطلاعاتی به همراه آورده اند، امیدها، آرزوها و کابوسهایی را به دنبال داشته است. در این دوران استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی، روزه روز محبوبیت بیشتری پیدا می کند. امروزه با اختراع اینترنت و تکامل سرویسهای آن گونه های جدیدی از ارتباطات مجازی شکل گرفته اند. در آغاز قرن ۲۱ و هزاره سوم ارتباطات اینترنتی (ارتباطات مجازی) گسترش بی حد و مرزی دارد. شبکه های اجتماعی مجازی یکی از اشکال تکامل یافته ارتباطات بدون مرز و فاصله در اینترنت می باشند. شبکه های اجتماعی مجازی از انواع رسانه های اجتماعی محسوب می شوند و با تجمیع قابلیت های سایر سرویسهای اینترنت تلاش دارند حداکثر نیاز کاربران را فراهم نمایند، امکان تشکیل شبکه های مجازی از دوستان، آشنایان، همفکران، همکاران و ... برای تعامل و تبادل اطلاعات از طرق مختلف از جمله ایجاد پروفایل شخصی، گذاشتن یادداشت و یادداشتک، چت، ارسال فیلم و ویدئو و به اشتراک گذاشتن اطلاعات و اخبار از مهمترین این نیازها است. این شبکه ها میلیونها کاربر اینترنتی در سرتاسر جهان را به خود جذب کرده اند تا آنجا که به یکی از ارکان مهم اطلاع رسانی و ارتباطی تبدیل شده اند. هم اکنون سایت های شبکه های اجتماعی، بعد از پرتال های بزرگی مثل یاهو یا آسان و موتورهای جستجو مانند گوگل، تبدیل به پراستفاده ترین خدمات اینترنتی شده اند. یکی از مهمترین شبکه های اجتماعی در حال حاضر فیس بوک است که همزمان مالکیت واتس اپ و اینستاگرام را نیز در اختیار دارد. بر اساس آمارهای که فیس بوک منتشر کرده، تا ژانویه ۲۰۱۱ بیش از ۶۰۰ میلیون کاربر در جهان به فیس بوک پیوسته اند. از آنجایی که فیس بوک به مثابه یک امکان ارتباطی در دوران جهانی شدن است، میتواند فضایی مجازی در نظر گرفته شود که کاربران در آن میتوانند به نمایش هویت خود بپردازند.

پیشینه تحقیق

پیشرفت فناوری های نوین ارتباطی و تحولات حاصل از آن، پیامدهای مثبت و منفی اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در جوامع داشته است. رسانه های نوین، رسانه های همگانی نیستند که پیام های محدودی برای انبوهی از مخاطبان متجانس پخش کنند. به دلیل تعدد پیامها و منابع مختلف، مخاطبان قدرت انتخاب بیشتری پیدا کرده اند؛ در نتیجه، نگرش انسان ها و نیز افق دید آنها نسبت به مسائل، گسترده تر از قبل شده، به گونه ای که در نحوه زندگی و تصمیم گیری آنها تأثیر گذار بوده است [1]. اینترنت یکی از نفوذترین فناوری های جدید ارتباطی است که همه ابعاد زندگی بشر را تحت تأثیر عظمت و نفوذ خود قرار داده و همه ابعاد حیات فردی و جمعی ما به نوعی متأثر از این فناوری ارتباطی و سایر تکنولوژی ها است [2]. ظهور شبکه جهانی اینترنت به عنوان یکی از برجسته ترین فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی، نمایانگر پیشرفت فناوری انسان امروزی است که نقش آن در ایجاد و تغییرات اجتماعی و به ویژه تغییرات ارزشی غیرقابل چشم پوشی است. همچنین، به دلیل تمرکز زدایی و برقراری نوع خاصی از ارتباطات با حذف و سانسور بسیار کم، اسباب گمنامی فرد در فضای مجازی را فراهم کرده و از این طریق باعث شده است شکل جدیدی از حوزه عمومی شود. به اعتقاد بسیاری از پژوهشگران حوزه رسانه، اینترنت فضایی مناسب برای تحول هویت است و این تحول در چهارچوب کنش های متقابل افراد در فضاهای مجازی، مباحث آنلاین (Online) در اتاق های گفت و گو، گروه ها یا سرویس های خبری و وبلاگ ها شکل می گیرد و ارتباطات جمعی یک طرفه پایان مییابد. اینترنت، تأثیر مستقیمی بر سرمایه اجتماعی دارد و می تواند از راه برقراری و افزایش ارتباطات دوسویه، به نوعی باعث ایجاد سرمایه اجتماعی شود و اسباب افزایش تعهد مدنی، اعتماد و مشارکت اجتماعی را فراهم سازد و موجب ایجاد جامعه ای مبتنی بر شبکه شود. اینترنت، تبعیضی بین زن و مرد نیست؛ به همین دلیل، تقریباً نیمی از کاربران اینترنت را زنان تشکیل می دهند. زنان نیمی از اعضای این جامعه هستند که فرصت های برابری برای استفاده از این فضا دارند. استفاده از قابلیت های فضای مجازی برای گسترش تعاملات و در نتیجه آگاهی و پرهیز از آرمان گرایی یکی از این فرصت ها است. زن ایده آل عصر جهانی شدن چه ویژگیهایی دارد؟ [3]

بسیاری از زنانی که به دلایل مختلف در جامعه روابط اجتماعی کمتری داشتند، می توانند با استفاده از اینترنت ارتباط بیشتری با جامعه پیدا کنند. بعضی ممکن است نخواهند مشخصات واقعی خود (مانند اسم، سن و شغل) را با دیگران در میان بگذارند، اما می خواهند در موضوعی خاص اطلاعات خود را بالا ببرند و برای سؤالاتی که دارند پاسخ بگیرند. در این شرایط اینترنت فرصت مناسبی برای آنها فراهم می کند. اساساً مهم ترین تغییر جهان، ظهور جهان جدیدی است که می توان آن را جهان مجازی نامید. این جهان در واقع به موازات و گاه مسلط بر جهان واقعی ترسیم میشود و عینیت پیدا می کند. گسترش فناوری های جدید با شکل گیری فضاهایی مجازی همراه شده است

، فضاهایی با هویت و کارکردی متفاوت از فضاهای ملموس گذشته که ارزشها، مفاهیم و باورهای گذشته را به نحوی مورد بازنویسی خود قرار میدهند. بشر جدید در مواجهه با چنین فضای جدیدی، در پی افزایش ارتباط خود، جستجوی اطلاعات و دستیابی بیشتر به دانش است [4]. واقعیت این است که از نظر صاحبان جامعه شناسی، شکل گیری هویت افراد تحت تأثیر منابع گوناگونی است. عمده ترین این منابع خانواده، رسانه های گروهی، مدرسه و گروه همسالان است. "از این میان رسانه های گروهی با توجه به گستره نفوذ و فراگیری آن اهمیت ویژه ای یافته اند. گسترش تلویزیون های ماهواره ای موجب شده است شکل گیری نظام شخصی و هویت افراد تحت تأثیر عوامل متعدد و گاه متعارض قرار گیرد.

روش تحقیق

برای انجام این تحقیق از روش پیمایشی استفاده شده است. مزیت پیمایش بر روشهای دیگر در کارآمدی و قدرت توصیف مناسب ویژگیهای واحدهای تحلیل و مقایسه دقیق خصوصیات آنها به کمک استنباطات علی است. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ شیوه ی گردآوری اطلاعات، توصیفی از نوع پیمایشی است. در تحقیقاتی از این نوع، هدف محقق تنها توصیف کردن شرایط یا پدیده های مورد بررسی است و هیچگونه دستکاری در متغیرها صورت نمی گیرد. واحد تحلیل در این مطالعه، فرد پاسخگو است؛ بنابراین این سطح تحلیل نیز خرد می باشد. در این پژوهش سعی شده است که با اجرای پرسشنامه ی نظرخواهی، تأثیر فضای مجازی بر روابط خانوادگی و اجتماعی دانشجویان پیام نور شهرستان داراب اندازه گیری شده و رابطه ی بین دو متغیر مذکور به شیوه تحلیل همبستگی مشخص گردد. بنابر نظر اغلب محققان جامعه عبارت است از همه ی اعضای واقعی یا فرضی که علاقه مند هستیم یافته های پژوهش را به آنها تعمیم دهیم. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان داراب می باشند که به روش تصادفی در دسترس در سال ۹۶ مورد بررسی قرار گرفتند. که تعداد حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۱۳۸ نفر تعیین شد، در این پژوهش به منظور انتخاب نمونه آماری از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شده است و روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش میدانی بوده است. همچنین در این پژوهش از یک پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است و این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت و دارای ۵ گزینه می باشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده، ابتدا از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد و ...) برای طبقه بندی داده ها و توصیف آنها استفاده شد و سپس، از آمار استنباطی شامل آزمونهای آماری گوناگون مانند ضریب همبستگی پیرسون و اسپرمن و آزمون F (تحلیل واریانس یکطرفه (آزمون شفه)) و آزمون T (تی تک نمونه ای) برای تحلیل فرضیه های تحقیق، تحت برنامه نرم افزای آماری SPSS استفاده گردید.

تجزیه و تحلیل داده ها

تجزیه و تحلیل داده ها به عنوان فرایندی از روش علمی، یکی از پایه های اساسی هر روش تحقیقی است که از طریق آن کل فرآیند پژوهشی، از انتخاب مساله تا دسترسی به یک نتیجه هدایت می شود. چون غالباً مسائلی که در علوم انسانی مورد پژوهش قرار می گیرند، خیلی گسترده هستند، برای پاسخگویی به مساله تدوین شده و با تصمیم گیری در مورد پاسخ به سوالات و یا فرضیاتی که صورت بندی شده است، از روشهای مختلف تجزیه و تحلیل استفاده کرده ایم. تجزیه و تحلیل مشتمل بر دو بخش است:

الف: توصیف داده ها

ب: تحلیل داده ها

در این تحقیق ابتدا داده های جمع آوری شده را با استفاده از شاخص های آمار توصیفی، خلاصه و طبقه بندی شده است و به بیان دیگر در توصیف داده ها، ابتدا داده های جمع آوری شده را تنظیم و جدول توزیع فراوانی آنها را تهیه و سپس به کمک نمودار و با استفاده از آزمون های آماری ضریب همبستگی پیرسون و اسپرمن و آزمون شفه و تی تک نمونه ای به آنالیز نتایج حاصل می پردازیم.

بررسی توصیفی داده ها

جامعه آماری این مطالعه را دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان داراب تشکیل می دهد. برای گردآوری داده ها از ابزار پرسشنامه نظرخواهی استفاده شد، که بر روی نمونه ای شامل ۱۳۸ نفر از دانشجویان اجرا گردید.

جنسیت:

جدول ۱، فراوانی و درصد فراوانی افراد پاسخ دهنده به سوال های پرسشنامه را به تفکیک جنسیت نشان می دهد. طبق این جدول از مجموع ۱۳۸ نفر پاسخ دهنده به سوالهای پرسشنامه، ۵۹ نفر یا ۴۲/۸ درصد زن و ۷۹ نفر یا ۵۷/۲ درصد مرد بودند.

با توجه به داده های بدست آمده از جدول زیر ۷۲ نفر یا ۵۲/۲ درصد از کل جامعه مورد پژوهش این تحقیق کمتر از یک ساعت در طول شبانه روز از اینترنت استفاده میکنند و ۳۷ نفر یا ۲۶/۸ درصد از افراد مابین ۲ تا ۴ ساعت و ۱۵ نفر یا ۱۰/۹ درصد از افراد بین ۴ تا ۶ ساعت و ۱۴ نفر یا ۱۰/۱ درصد از افراد بین ۶ الی ۸ ساعت در طی یک شبانه روز از اینترنت استفاده می کنند.

جدول ۱- میزان استفاده از فضای مجازی در شبانه روز

درصد	فراوانی	(ساعت)
۵۲,۲	۷۲	کمتر از یک
۲۶,۸	۳۷	ما بین ۲ تا ۴
۱۰,۹	۱۵	بین ۴ تا ۶
۱۰,۱	۱۴	بین ۶ الی ۸
۱۰۰	۱۳۸	مجموع

فرضیه های پژوهش

در این قسمت فرضیه های تحقیق که از دیدگاه های نظری مرتبط با تاثیرپذیری از فضای مجازی استخراج شده اند، بر اساس داده های گردآوری شده به روش پیمایشی، مورد تحلیل قرار گرفته اند. فرضیه شماره یک: بین جنس (زن و مرد) و میزان تاثیرپذیری از فضای مجازی در روابط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۲- نتایج فرضیه شماره یک

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اشتباه استاندارد میانگین
زن	۵۹	۳/۱۶	۱/۱۳۲	۰/۱۴۷
مرد	۷۹	۲/۶	۱/۳۲۶	۰/۱۴۹

برای آزمون این فرض از آزمون مقایسه میانگین ها استفاده شده است و به دلیل اینکه جنسیت دو گروه زن و مرد، مستقل از هم می باشند از آزمون مقایسه میانگین های مربوط به دو گروه مستقل (آزمون **T-test**) استفاده شده است. بر طبق جدول **sig** در آزمون **F** لوین برابر ۰/۰۱۷ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی فرض نابرابری واریانس ها مورد قبول است پس از ردیف دوم برای تفسیر استفاده می کنیم چون در ردیف دوم **sig** برابر ۰/۰۰۸ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی رابطه معنادار است، می توان گفت که بین تاثیرپذیری زن و مرد تفاوت معنی داری وجود دارد. و این فرضیه مورد قبول است و تایید می شود.

فرضیه شماره دو: بین استفاده از فضای مجازی و انحرافات اخلاقی در روابط دانشجویان رابطه وجود دارد.

بر اساس جدول شماره ۲ که نتیجه حاصله ی آزمون پیرسون می باشد سطح معنی داری برابر $\text{sig}=0/000$ می باشد که کمتر از ۰/۰۵۰ است، یعنی رابطه ی معنی داری بین استفاده از فضای مجازی و انحرافات اخلاقی وجود دارد. ضریب همبستگی پیرسون برابر $F=0/389$ می باشد و چون مثبت است می توان گفت که اندازه رابطه متوسط بوده و شدت رابطه مستقیم (مثبت) می باشد. و می توان گفت که هر چه استفاده از فضای مجازی بالاتر رود میزان انحرافات اخلاقی نیز بالاتر می رود. و این فرضیه مورد قبول می باشد و تایید می شود.

فرضیه شماره سه: بین استفاده از فضای مجازی و تضعیف روابط و افکار خانواده ها رابطه وجود دارد.

بر اساس جدول شماره ۲ که نتیجه حاصله ی آزمون ضریب همبستگی پیرسون می باشد سطح معنی داری برابر $\text{sig}=0/002$ می باشد که کمتر از ۰/۰۵۰ است، یعنی رابطه ی معنی داری بین استفاده از فضای مجازی و تضعیف روابط و افکار خانواده ها وجود دارد. ضریب همبستگی پیرسون برابر $F=0/264$ می باشد و چون مثبت است می توان گفت که اندازه رابطه بسیار پایین بوده و شدت رابطه مستقیم (مثبت) می باشد. و می توان گفت که هر چه استفاده از فضای مجازی بالاتر رود میزان تضعیف روابط و افکار خانواده ها نیز بالاتر می رود. و این فرضیه مورد قبول می باشد و تایید می شود.

فرضیه شماره چهار: بین تاهل و استفاده از فضای مجازی رابطه وجود دارد.

جدول ۴- نتایج فرضیه شماره چهار

اشتباه استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	وضعیت تاهل	
۰/۰۹۶	۰/۸۴۵	۲/۶۲	۷۷	مجرد	استفاده از
۰/۰۸۳	۰/۶۴۵	۳/۴۲	۶۱	متاهل	فضای مجازی

برای آزمون این فرض از آزمون مقایسه میانگین ها استفاده شده است و به دلیل اینکه وضعیت تاهل افراد شامل دو گروه مجرد و متاهل، مستقل از هم می باشند از آزمون مقایسه میانگین های مربوط به دو گروه مستقل (آزمون **T-test**) استفاده شده است. بر طبق جدول **sig** در آزمون **F** لوین برابر ۰/۰۰۰ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی فرض نابرابری واریانس ها مورد قبول است پس از ردیف دوم برای تفسیر استفاده می کنیم چون در ردیف دوم **sig** برابر ۰/۰۰۰ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی رابطه معنادار است ، می توان گفت که بین استفاده از فضای مجازی افراد مجرد و متاهل تفاوت معنی داری وجود دارد. و این فرضیه مورد قبول است و تایید می شود.

فرضیه شماره پنج : بین درآمد و استفاده از فضای مجازی رابطه وجود دارد.

بر اساس جدول فوق که نتیجه حاصله ی آزمون ضریب همبستگی اسپرمن می باشد سطح معنی داری برابر $\text{sig}=0/019$ می باشد که کمتر از ۰/۰۵۰ است ، یعنی رابطه ی معنی داری بین استفاده از فضای مجازی و درآمد وجود دارد. ضریب همبستگی اسپرمن برابر $p=0/199$ می باشد ، ضریب همبستگی بزرگتر از صفر و مثبت است می توان گفت که شدت رابطه مستقیم (مثبت) می باشد یعنی که هر چه درآمد افزایش یابد میزان استفاده از فضای مجازی نیز افزایش می یابد. و این فرضیه مورد قبول می باشد و تایید می شود.

بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق برای تعیین عوامل موثر و مرتبط با متغیر تاثیر فضای مجازی بر آداب و رسوم و افکار مردم شش فرضیه مطرح گردید که همه فرضیه‌ها مورد قبول واقع شدند و تایید شدند. با توجه به جدولهای بدست آمده از آزمونهای انجام شده برای هر فرضیه نتایجی بدین شرح بدست آمده است:

برای فرضیه شماره یک که مربوط به ارتباط سطح تحصیلات و میزان تاثیرپذیری از فضای مجازی می باشد با توجه به جدول آزمون تحلیل واریانس یکطرفه (آزمون شفه) که در این فرضیه انجام گرفته، نتایج حاصل از آزمون شفه برای یافتن تفاوت معنا داری بین میانگین چند گروه نشان می دهد بین مقاطع تحصیلی دیپلم و بیسواد و سیکل در این تحقیق، تفاوت معنی داری از لحاظ تاثیرپذیری از فضای مجازی وجود ندارد. تفاوت مربوط به مقاطع تحصیلی فوق دیپلم و لیسانس و فوق لیسانس و بالاتر (۴/۱۳) می باشد و می توان گفت که تاثیرپذیری در مقاطع تحصیلی فوق دیپلم و لیسانس و فوق لیسانس و بالاتر بیشتر از مقاطع دیگر است. در نتیجه فرضیه شماره یک فرضیه مورد قبول می باشد. در مورد فرضیه دوم که مربوط به ارتباط جنسیت و میزان تاثیرپذیری از فضای مجازی می باشد برای آزمون این فرض از آزمون مقایسه میانگین ها استفاده شده است و به دلیل اینکه جنسیت دو گروه زن و مرد، مستقل از هم می باشند از آزمون مقایسه میانگین های مربوط به دو گروه مستقل (آزمون **T-test**) استفاده شده است. بر طبق جدول **sig** در آزمون **F** لوین برابر ۰/۰۱۷ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی فرض نابرابری واریانس ها مورد قبول است پس از ردیف دوم برای تفسیر استفاده می کنیم چون در ردیف دوم **sig** برابر ۰/۰۰۸ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی رابطه معنادار است، می توان گفت که بین تاثیرپذیری زن و مرد تفاوت معنی داری وجود دارد. و فرضیه شماره دو مورد قبول است و تایید می شود. فرضیه شماره سه مربوط به ارتباط استفاده از فضای مجازی و انحرافات اخلاقی می باشد بر اساس نتیجه حاصله از آزمون پیرسون سطح معنی داری برابر **sig**=۰/۰۰۰ می باشد که کمتر از ۰/۰۵۰ است، یعنی رابطه ی معنی داری بین استفاده از فضای مجازی و انحرافات اخلاقی وجود دارد. ضریب همبستگی پیرسون برابر **r**=۰/۳۸۹ می باشد و مثبت است و با توجه به مقدار ضریب می توان گفت که اندازه رابطه متوسط بوده و شدت رابطه مستقیم (مثبت) می باشد. و می توان گفت که هر چه استفاده از فضای مجازی بالاتر رود میزان انحرافات اخلاقی نیز بالاتر می رود. و فرضیه شماره سه مورد قبول می باشد و تایید می شود. و برای فرضیه شماره چهار که مربوط به استفاده از فضای مجازی و تضعیف روابط و افکار خانواده ها می باشد بر اساس نتیجه حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون سطح معنی داری برابر **sig**=۰/۰۰۲ می باشد که کمتر از ۰/۰۵۰ است، یعنی رابطه ی معنی داری بین استفاده از فضای مجازی و تضعیف روابط و افکار خانواده ها وجود دارد. ضریب همبستگی پیرسون برابر **r**=۰/۲۶۴ می باشد و مثبت است و با توجه به مقدار ضریب می توان گفت که اندازه رابطه بسیار پایین بوده و شدت رابطه مستقیم (مثبت) می باشد. و می توان گفت که هر چه استفاده از فضای مجازی بالاتر رود میزان تضعیف روابط و افکار خانواده ها نیز بالاتر می رود. و فرضیه شماره چهار مورد قبول می باشد و تایید می شود. و در مورد فرضیه شماره پنج که مربوط به رابطه بین تاهل و استفاده از فضای مجازی می باشد برای آزمون این فرض از آزمون مقایسه میانگین ها استفاده شده است و به دلیل اینکه وضعیت تاهل افراد شامل دو گروه مجرد و متاهل، مستقل از هم می باشند از آزمون مقایسه میانگین های مربوط به دو گروه مستقل (آزمون **T-test**) استفاده شده است. بر طبق جدول **sig** در آزمون **F** لوین برابر ۰/۰۰۰ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی فرض نابرابری واریانس ها مورد قبول است پس از ردیف دوم برای تفسیر استفاده می کنیم چون در ردیف دوم **sig** برابر ۰/۰۰۰ می باشد یعنی کمتر از ۰/۰۵ است یعنی رابطه معنادار است، می توان گفت که بین استفاده از فضای مجازی افراد مجرد و متاهل تفاوت معنی داری وجود دارد و فرضیه شماره پنج مورد قبول است و تایید می شود. و در مورد فرضیه شماره شش که مربوط به رابطه بین درآمد و استفاده از فضای مجازی می باشد نتیجه حاصله ی آزمون ضریب همبستگی اسپرمن در فرضیه شش، سطح معنی داری برابر **sig**=۰/۰۱۹ می باشد که کمتر از ۰/۰۵۰ است، یعنی رابطه ی معنی داری بین استفاده از فضای مجازی و درآمد وجود دارد. ضریب همبستگی اسپرمن برابر **p**=۰/۱۹۹ می باشد، ضریب همبستگی بزرگتر از صفر و مثبت است می توان گفت که شدت رابطه مستقیم (مثبت) می باشد یعنی که هر چه درآمد افزایش یابد میزان استفاده از فضای مجازی نیز افزایش می یابد. و فرضیه شش مورد قبول می باشد و تایید می شود.

منابع و مراجع

- [۱] ارکان، عاطفه ، ۱۳۸۶ سیر تحول وسایل ارتباطی بشر از جامع ء ابتدایی تا جامع ء اطلاعاتی «
- [۲] کوثری، مسعود (۱۳۸۵). اینترنت و زندگی روزمره .تهران : انتشارات دلارنگ، کاستلز، مانوئل (۱۳۸۵). عصر اطلاعات (اقتصاد جامعه فرهنگ). ترجمه حسن چاوشیان. تهران: طرح نو ، سروی زرگر، محمد. مرکز تحقیقات و مطالعات رسانه ای همشهری: « درآمدی بر فضای مجازی » .
- [۳] معینی علمداری، جهانگیر (۱۳۸۵). تأثیر هویتی اینترنت . تهران: انتشارات محراب قلم.
- [۴] ساروخانی، باقر (۱۳۷۷). روشهای تحقیق در علوم اجتماعی . جلد دوم. تهران : پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و آموزش و پرورش. تهران : موسسه توسعه فن آوری آموزشی مدارس **IT** عبادی، رحیم (۱۳۸۳). فناوری اطلاعات هوشمند و تعلیم و تربیت. تهران : موسسه توسعه فناوری (**IT**) عطاران، محمد (۱۳۸۳). جهانی شدن فناوری اطلاعات آموزشی مدارس هوشمند.